

ው ሣ ኔ

1. የኦሮ/ብ/ክ/መ/ጠ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 35340 ሰኔ 1 ቀን 1998 የሰጠው ውሣኔ ተሸሯል። ይፃፍ።
2. የኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት የአሁን አመልካች ጣ/ገብቶ የመከራከር መብት ያለው መሆኑን ተገንዝቦ በጉዳዩ ጣልቃ አስገብቶ እንዲያከራክረውና በሕጉ መሠረት እንዲወስን ብለናል። ግራ ቀኝ ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ። መዝገቡ ተዘግቷል። ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ነ/ዓ

የሰበር መ/ቁ. 26670

ህዳር 03 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች:- መንበረሐይ ታደሰ

ፍስሐ ወርቅነህ

ሐጎስ ወልዱ

ሒሩት መለሠ

ታፈሰ ይርጋ

አመልካች:- አዲስዓለም ሲሣይ - ቀረቡ

ተጠሪ:- የኢት/ልማት ባንክ - ነ/ፈ.ጅ ቀረቡ

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 428(2) ባለገንዘቡ ንብረት እንዲረከብ ሲታዘዝ በአዳውና በንብረቱ መሃከል ያለውን ልዩነት ባለገንዘቡ ለባለአዳው ተመላሽ ሊያደርግ ይገደዳል ወይ? የሚለውን ነጥብ የሚመለከት ነው።

ጉዳዩ የጀመረው በደቡብ ወሎ መ/ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ነው። የአሁኑ አመልካች በመሠረቱት ክስ ለዳቦ ቤት ማስፋፊያ ከተጠሪ ባንክ የተበደሩትን ብር 43,259 (አርባ ሦስት ሺህ ሁለት መቶ ሃምሳ ዘጠኝ) ባለመክፈላቸው ተጠሪ ወለድን ሁሉ በማካተት ብር 54,718.38 (ሃምሳ አራት ሺህ ሰባት መቶ አሥራ ስምንት ከሰላሳ ስምንት) ክስ መሥርቶ ካስወሰነ በኋላ የተለያዩ ወጪዎችን ጨምሮ የብር 63,184.74 (ስልሳ ሦስት ሺህ አንድ መቶ ሰማኒያ አራት ከሰባ አራት) የአፈፃፀም ክስ አቅርቧል። ይህ ገንዘብም ባለመክፈሉ የዳቦ ቤት ድርጅት፣ መኖሪያ ቤት እና የሆቴል ቤት ድርጅት ጠቅላላ ግምታቸው 121,829.67 (አንድ መቶ ሃያ አንድ ሺህ ስምንት መቶ ሃያ ዘጠኝ ከስልሳ ሰባት) የሆኑ ንብረቶች በጨረታ ሊሸጡ ባለመቻላቸው ባንኩ በግንቦት 5 ቀን 1994 ዓ.ም በተሰጠ ትእዛዝ ተረክቧቸዋል። ስለዚህ ከቤቱ ግምት ላይ በአፈፃፀም የጠየቀው 63,184.47 (ስልሳ ሦስት ሺህ አንድ መቶ ሰማኒያ አራት

ከአርባ ሰባት) እና ለኦሮሚያ ገንዘብ ጽ/ቤት ለአመልካች የከፈለው ብር 10,222.05 (አስር ሺህ ሁለት መቶ ሃያ ሁለት ከ አምስት) ተቀንሶ ከተፈፀመ ብር 48,644.93 (አርባ ስምንት ሺህ ስድስት መቶ አርባ አራት ከዘጠና ሦስት) የአመልካችን ድርሻ ብር 24,322.46 (ሃያ አራት ሺህ ሦስት መቶ ሃያ ሁለት ከአርባ ስድስት) ከባንክ ወለድ ጋር እንዲከፈላቸው ጠይቀዋል።

ተጠሪ ለቀረበበት ክስ አመልካች የሚፈለግባቸው ዋና እዳ፣ ወለድና የቅጣት ወለድ፣ የኢንሹራንስና ሌሎች ልዩ ልዩ ወጪዎች እንዲሁም የሽያጭ ታክስ በድምሩ 111,607.62 (አንድ መቶ አስራ አንድ ሺህ ስድስት መቶ ሰባት ከሥልሳ ሁለት) ሲሆን ይኸው እዳ ተቀንሶ ተራፊው ብር 10,222.05 (አስር ሺህ ሁለት መቶ ሃያ ሁለት ከአምስት) በአመልካች ስም በአገር ውስጥ ገቢ ለሚፈለግባቸው እዳ ገቢ የተደረገ በመሆኑ እዳቸው ተቻችሎ የቀረ ገንዘብ የለም በማለት መልስ ሰጥቷል።

ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው ፍ/ቤት አመልካች ብር 54,718.38 (ሃምሳ አራት ሺህ ሰባት መቶ አሥራ ስምንት ከሠላሳ ስምንት) እዳው ተከፍሎ አለቀ ድረስ ባልተከፈለው የገንዘብ መጠን ላይ ከሚታሰብ ወለድ ጋር እንዲከፍሉ ተወስኗል። ከዚህ በኋላ ተጠሪ ብር 63,184.74 (ስልሳ ሦስት ሺህ አንድ መቶ ሰማኒያ አራት ከሰባ አራት) እንዲከፈለው የአፈፃፀም ክስ አቅርቧል የኢንሹራንስ ክፍያ፣ ሌሎች ልዩ ልዩ ወጪዎች፣ የሽያጭ ታክስ፣ የወለድ ወለድ ከመቼ እስከ እስከመቼ ያለው እንደሆነ አልገለፀም አልተከራከረበትም። በመሆኑም የአፈፃፀም ክስ ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ቤቱን እስከተረከበበት ጊዜ ድረስ ያለውን ወለድ፣ በቤቱ ላይ የተደረገውን ጨረታ ለማስፈፀም የወጣውን ወጪ አመልካች ለተጠሪ ይክፈሉ፣ ከዚህ ውጪ ለኢንሹራንስ ለልዩ ልዩ ወጪዎች የቅጣት ወለድና የሽያጭ ታክስ ክፍያ ገንዘብ ተቻችሏል በማለት ማስቀረት ስለማይችል ይህንን ገንዘብ ለአመልካች ተመላሽ ያድርግ በማለት ወስኗል።

ጉዳዩን በይግባኝ ያየው የአማራ ጠቅላይ ፍ/ቤት ደግሞ ሕጉ በሚያዘው መሠረት ጨረታ ተካሂዶ ንብረቱን የሚገዛ ሰው ሲጠፋ ፍ/ቤቱ

በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 428(2) መሠረት ትእዛዝ ሲሰጥና ባለገንዘቡ ንብረቱን ሲረከብ የባለእዳው ንብረት ግምት ከፍተኛ ከሆነ ልዩነቱን የፍርድ ባለመብት ይመልሳል የሚል ነገር የለም በማለት የንብረቱ ግምት ልዩነት ለአመልካች እንዲመለስ የተሰጠውን ውሳኔ ሽሯል።

የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም በዚህ ውሳኔ ላይ ነው። ይህ ችሎትም የባለእዳውን ንብረት በጨረታ የሚገዛ ጠፍቶ ባለገንዘቡ ሲረከበው በንብረቱ ግምትና በእዳው መሃከል ያለውን ልዩነት ባለገንዘቡ ሊመልስ አይገባም ወይ? የሚለውን ነጥብ ለመመርመር አቤቱታው ለሰበር ችሎት ቀርቦ እንዲታይ አድርጓል። ግራ ቀኙም ክርክራቸውን በቃል ለችሎቱ አስምተዋል።

አንድ ውሳኔ ከተሰጠ በኋላ በተለይ ውሳኔው ገንዘብ እንዲከፈል የሚያዝ ከሆነ ፍርዱ ወይም ውሳኔውን የፍ/ባለእዳውን ንብረት በማስከበርና በማሸጥ ለማስፈፀም የሚቻል መሆኑን በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.394(1) ያስገነዝበናል። ውሳኔውን ለማስፈፀም የሚሸጠው ወይም የሚከበረው ንብረት ግምትም በተቻለ መጠን በፍርዱ ወይም በውሳኔው ላይ ከተገለፀው የገንዘብ ልክ ጋር ተመጣጣኝ ሊሆን እንደሚገባ ተከታይ ንዑስ ቁጥር ያመለክታል። ይህም የሆነው አንድ ባለገንዘብ በአፈፃፀም ሊያገኝ የሚገባው በፍርድ የተወሰነለትን የገንዘብ መጠን ብቻ በመሆኑ ከእዳው በላይ የሚያወጣ ንብረት መሸጡ አግባብ ስለማይሆን ነው። በእርግጥ ከእዳው ጋር ተመጣጣኝ የሆነ ንብረት ባልተገኘ ጊዜ ከዕዳው በላይ ዋጋ ያለው ንብረት ሊሸጥ ይችላል። በዚህ ሁኔታ ግን ከሽያጭ ገንዘብ ላይ እዳው ተከፍሎ ተራፊው ለባለእዳው እንዲመለስ ሊደረግ ይገባል። ነገር ግን ንብረቱ ገዢ አጥቶ ባለገንዘቡ ሲረከበውና የንብረቱ ግምት ከእዳው በላይ ሲሆን ልዩነቱን ባለገንዘቡ ለባለእዳው ተመላሽ ሊያደርግ ይገባል ወይ? የሚለው ሊመለስ ይገባል። የፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 428(2) ሁለተኛ ጨረታ ወጥቶ ተጫራች ካልቀረበ ንብረቱን ባለገንዘቡ ተረክቦ እንዲይዝ ትእዛዝ ሲሰጥ የሚችል መሆኑን ከማመልከት በቀር ከፍ ሲል የተጠቀሰውን ጥያቄ የሚመልስ ግልጽ ነገር አለብኛለሁ። በተመሳሳይ በባንክ በመያዣ የተያዙ ንብረቶችን

በተመለከተ የወጣውን አዋጅ ቁ. 97/90ን ለማሻሻል የወጣው አ/ቁ.216/92 አንቀጽ 1 ባንክ ሁለት ጊዜ ጨረታ አውጥቶ ገዢ ካልተገኘ ንብረቱን ለመጀመሪያ ጨረታ መገኘት በተሰጠው የዋጋ ግምት መሠረት እንደሚረከበው ከመደንገግ አልፎ በዋጋ ግምቱና በእዳው መሃከል ልዩነት ቢኖር ሊፈፀም የሚገባውን ነገር አያመለክትም።

ከፍ ሲል እንደተመለከትነው አንድ ባለገንዘብ ሊያገኝ የሚገባው የእዳውን መጠን ብቻ ነው። በመሆኑም በፍ/ሥ/ሥ/ሕጉም ሆነ በተጠቀሰው አዋጅ በዋጋው ግምትና በእዳው መሃከል ልዩነት ባለ ጊዜ ስለሚፈፀመው ነገር አልተገለፀም በሚል ባለገንዘብ ከሚፈለገው እዳ መጠን በላይ የሚገመት ዋጋ ያለው ንብረት ተረክቦ ልዩነቱን እንዳይከፍል ማድረግ ለባለገንዘብ ያላበደረውን ገንዘብ በማስከፈል አላግባብ ማበልፀግና ባለእዳውም ከእዳው በላይ እንዲከፍልና ጉዳት እንዲደርስበት ማድረግ ይሆናል። የሕጉ አላማም ይኼ አይደለም።

በመሆኑም ባለገንዘብ የተረከበው ንብረት ዋጋ ግምት ከእዳው በላይ ከሆነ ልዩነቱን ሊከፍል ይገባል።

ወደ ተያዘው ጉዳይ ስንመለስ ተጠሪ ከአመልካች ላይ የሚፈልገው እዳ ባንኩ ከተረከበው ንብረት በታች መሆኑ አላከራከረም። በመሆኑም ባንኩ ልዩነቱን የመመለስ ኃላፊነት አለበት። ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤትም በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 428(2) ላይ ይህንን አስመልክቶ በግልጽ የተመለከተ ነገር የለም በማለት ተጠሪ ልዩነቱን ሊከፍል አይገባም ብሎ የደረሰበት መደምደሚያ ስህተት ነው።

ከዚህ በመቀጠል ሊታይ የሚገባው አመልካች አለብኝ የሚሉት እዳና ተጠሪ አለባቸው የሚለው የእዳ መጠን ልዩነት ነው።

ከመዝገቡ እንደተረዳነው ተጠሪ አመልካች ላይ ያስወሰነው ብር 54,718.38 (ሃምሳ አራት ሺህ ሰባት መቶ አሥራ ስምንት ከሰላሳ ስምንት) እና እዳው ተከፍሎ እስከ አለቀ ድረስ ባልተከፈለው የገንዘብ መጠን ላይ የሚታሰብ የባንክ ወለድ ነው። ከዚህ ውጪ ለኢንሹራንስ፣ የቅጣት ወለድ፣ የሽያጭ ታክስ ሆነ ሌሎች ልዩ ልዩ ወጪዎች እንዲከፈለው የተሰጠ ውግኔ

የለም። በመሆኑም ከፍተኛ ፍ/ቤቱ አፈፀም ክስ ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ተጠሪ ቤቱን እስከተረከበበት ጊዜ ያለው ወለድ እና በቤቱ ላይ የወጣውን ጨረታ ለማስፈፀም የወጣው ወጪ አመልካች እንዲከፍሉና ተጠሪ ለኢንሹራንስና ሌሎች ወጪዎች፣ ለሽያጭ ታክስ የወለድ ቅጣት ላለባቸው እዳ ቀንሻለሁ ያለው አግባብ ባለመሆኑ የአመልካች ድርሻ እንዲመለስላቸው መወሰኑ በአግባቡ ሆኖ አግኝተነዋል።

ው ሣ ኔ

1. የደ/ወሎ መስ/ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 05839 ሰኔ 20 ቀን 1997 ዓ.ም የሰጠው ውግኔ ፀንቷል።
2. የአማራ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ.ቁ. 58/98 ሐምሌ 17 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ውግኔ ተሽሯል።
3. ወጪና ኪሣራ ግራ ቀኝ ይቻቻሉ።
መዝገቡ ተዘግቷል። ለመ/ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ነ/ዓ